

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

ЗАТВЕРДЖУЮ
Заступник керівника
(проректор з науково-педагогічної роботи)

М. В. Афанасьєв

КОНСТИТУЦІЯ ТА ВРЯДУВАННЯ

робоча програма навчальної дисципліни

Галузь знань	28 Публічне управління та адміністрування
Спеціальність	281 Публічне управління та адміністрування
Освітній рівень	другий (магістерський)
Освітня програма	Публічне адміністрування

Вид дисципліни
Мова викладання, навчання та оцінювання

базова
українська

Завідувач кафедри державного управління,
публічного адміністрування та регіональної
економіки

Гавкалова Н. Л.

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри державного управління, публічного адміністрування та регіональної економіки.

Протокол № 2 від 30.08.2019 р.

Розробник:

Грузд М. В., к.е.н., доц. кафедри державного управління, публічного адміністрування та регіональної економіки.

**Лист оновлення та перезатвердження
робочої програми навчальної дисципліни**

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

1. Вступ

Анотація навчальної дисципліни:

Для стабільного розвитку суспільства та ефективного розвитку держави необхідно забезпечити баланс загальнодержавних інтересів з інтересами населення і територіальних громад. Має бути досягнуто оптимальне співвідношення децентралізації і централізації влади, забезпечено збалансованість соціально-економічного розвитку. Означені завдання досягаються лише при подальшій розбудові демократичної, соціальної і правової держави, що призводить до підвищення ролі права у функціонуванні органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

Мета навчальної дисципліни:

Метою навчальної дисципліни "Конституція та врядування" є засвоєння систематизованих наукових знань та формування професійних компетентностей щодо механізму створення та застосування юридичних норм на державному та загальноєвропейському рівні, відповідальності у публічному адмініструванні.

Для досягнення мети поставлені такі основні **завдання**:

ознайомити студентів з особливостями конституційного устрою країни та сформуванню здатність означати пріоритети розвитку суспільства за допомогою інструментів державного регулювання при дотриманні стандартів європейського права;

навчити аналізувати, раціонально і критично оцінювати систему конституційного права, ефективно застосовувати інструменти конституційно-правової відповідальності;

сформуванню здатність визначати фактори, що впливають на систему якості у державному управлінні;

сформуванню компетентність щодо планування, формування, здійснення оцінки ефективності заходів державної кадрової політики з метою підвищення якості надання адміністративних послуг;

навчити використовувати переваги інноваційних інструментів належного врядування при здійсненні ефективного управління місцевими фінансами;

сформуванню здатність визначати оптимальні способи та напрямки організаційного розвитку місцевого самоврядування за рахунок використання раціональних моделей публічного врядування на місцевому рівні;

здійснювати діагностику використання транспарентності та відкритості влади при реалізації механізму становлення інституту демократичної громадянськості;

сформуванню здатність до здійснення публічного врядування при використанні інноваційних інструментів забезпечення належного врядування на місцевому і регіональному рівнях.

Курс	1М	
Семестр	1	
Кількість кредитів ECTS	5	
Аудиторні навчальні заняття	лекції	20
	семінарські, практичні	20
Самостійна робота		110
Форма підсумкового контролю	іспит	

Структурно-логічна схема вивчення навчальної дисципліни:

Попередні дисципліни	Наступні дисципліни
Теорія управління	Державне регулювання економіки та економічна політика
Система публічного адміністрування	Територіальне управління
Адміністративний менеджмент	Публічні фінанси
Менеджмент публічних установ і організацій	
Політичні інститути та процеси	

2. Компетентності та результати навчання за дисципліною:

Компетентності	Результати навчання
1	2
Усвідомлювати особливості конституційного устрою країни та аналізувати юридичну конституцію за основними ознаками	застосовувати інноваційний інструментарій належного врядування при реалізації моделі зв'язку та взаємодії прав людини та державного управління на національному рівні; обґрунтовувати критерії для оцінювання ефективності діючого конституційного ладу в країні
Раціонально та критично оцінювати систему конституційного право, ефективно застосовувати інструменти конституційно-правової відповідальності	визначати вплив конституційно-правової відповідальності на створення ефективної взаємодії держави та громадянського суспільства
Використовувати переваги національної свідомості і підбирати конкретні засоби та інструменти для належної реалізації інституту демократичної громадянськості	використовувати загальнонаукові та конкретно наукові методи для дослідження впровадження системи якості у публічному управлінні; аналізувати прямий та зворотній взаємозв'язок публічних інститутів з громадянським суспільством; ідентифікувати інституційні конфлікти у системі органів публічної влади
Визначати доцільні інноваційні інструменти належного врядування в галузі публічного управління	проводити оцінювання рівня державної стабільності на основі індексу фракційності політичних партій; застосовувати інноваційні інструменти належного врядування в галузі публічного управління
Планувати, формувати, здійснювати оцінку системи якості в публічному адмініструванні для підвищення професіоналізму та розвитку ділових якостей службовців	робити обґрунтовані висновки щодо стану публічного врядування країни, напрямів та перспектив його розвитку; визначати основні показники, що характеризують аспекти професіоналізму та розвитку ділових якостей публічних службовців

1	2
Визначати оптимальні способи та напрямки організаційного розвитку системи органів місцевого самоврядування за рахунок проведення доцільних реформ	застосовувати в дослідженнях різні методи для оцінки врядування на місцевому і регіональному рівнях в контексті реалізації політики європейської інтеграції; аналізувати форми безпосередньої та представницької демократії за різними моделями місцевого самоврядування; визначати наслідків прийнятих управлінських рішень щодо реалізації тієї чи іншої моделі місцевого самоврядування; визначати форми партисипативної демократії на місцевому рівні та методи її реалізації;

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1.

Основи конституційного устрою держави

Тема 1. Поняття, зміст та функції конституції

1.1. Поняття та функції конституції

Підходи до визначення понять "конституція" та "юридична конституція". Ознаки юридичної конституції. Поділ конституцій на формальні та матеріальні. Фактична конституція. Кодифіковані та не кодифіковані конституції. Належна (конституційна) організація державної влади. Конституція як акт установчої влади народу.

1.2. Зміст конституції

Обов'язкові елементи конституції. Закріплення конституцією положень функціонування держави.

1.3. Функції конституції

Основні та спеціальні функції конституції. Конституційне закріплення духовних цінностей.

1.4. Дія конституції

Дія конституції у часі, у просторі та по колу осіб. Механізм дії конституції. Порядок та способи прийняття конституції (референдум. Установчі збори). Види установчих зборів. Способи прийняття конституції парламентом.

1.5. Види конституцій

Класифікація конституцій за різними критеріями (термін дії, спосіб прийняття, порядок зміни, форма правління, державно-політичний режим, форма державного устрою).

Тема 2. Конституційно-правові норми, конституційно-правові відносини та відповідальність у конституційному праві

2.1. Поняття, особливості та види конституційно-правових норм

Конституційно-правова норма. Загальні та специфічні риси конституційно-правових норм. Різноманітні види конституційно-правових норм. Конституційно-правовий інститут. Головні та початкові конституційно-правові інститути.

2.2. Конституційно-правові відносини та їхні особливості

Роль конституційно-правових відносин в забезпеченні життєдіяльності суспільства. Риси конституційно-правових відносин. Об'єкт конституційно-правових відносин. Специфічні об'єкти конституційно-правових відносин. Суб'єкти

конституційно-правових відносин. Правоздатність та дієздатність. Юридичний зміст загальних конституційно-правових відносин. Групи юридичних фактів.

2.3. Класифікація конституційно-правових відносин

Класифікація конституційно-правових відносин за різними ознаками. Конституційні стани.

2.4. Відповідальність у конституційному праві

Конституційно-правова відповідальність та її форми. Порядок дострокового припинення повноважень органів публічної влади та їхніх посадових осіб. Порядок скасування, зупинення актів органів публічної влади та їхніх посадових осіб. Накладання на них вето. Встановлення обмежень щодо реалізації окремих конституційних прав і свобод відповідними суб'єктами конституційного права. Складові підстав юридичної відповідальності. Конституційно-правові заборони.

Тема 3. Конституція

3.1. Ознаки конституції України. Конституція та інші джерела права

Конституція України як нормативно-правовий акт найвищої юридичної сили. Ознаки Конституції України. Інші нормативно-правові акти та їх співвідношення з Конституцією.

3.2. Конституція України та її місце у системі джерел права

Джерела права та місце у них Конституції.

3.3. Порядок прийняття, зміни та скасування Конституції України

Порядок прийняття Конституції України. Порядок зміни та можливості скасування Конституції України.

Змістовий модуль 2.

Належне врядування та інструменти його забезпечення

Тема 4. Передумови та інноваційні інструменти належного врядування

4.1. Гілки державної влади: проблема взаємозв'язків, система противаг і стримувань.

Гілки державної влади. Законодавча, судова та виконавча влада. Система противаг і стримувань гілок державної влади.

4.2. Організація вищих органів державної влади, порядок їх утворення і діяльності

Вищі органи державної влади. Порядок утворення вищих органів державної влади. Діяльність вищих органів державної влади.

4.3. Поняття та сутність парламенту. Конституційна природа та ознаки парламенту України

Поняття парламенту. Парламентаризм в Україні.

4.4. Поняття виконавчої влади та її функції. Система органів виконавчої влади в Україні

Виконавча влада. Система органів виконавчої влади в Україні.

4.5. Порядок утворення, склад та припинення діяльності Кабінету Міністрів України. Повноваження Кабінету Міністрів України

Порядок утворення, склад та припинення діяльності Кабінету Міністрів України. Повноваження Кабінету Міністрів України.

4.6. Центральні та місцеві органи виконавчої влади в Україні: поняття, види, призначення

Поняття центральних органів виконавчої влади в Україні. Види та призначення центральних органів виконавчої влади. Місцеві органи виконавчої влади.

4.7. Органи судової влади, їх система та повноваження

Система органів судової влади. Повноваження органів судової влади.

Тема 5. Належне врядування в контексті реалізації структурних реформ в Україні

5.1. Поняття публічної служби, служби в органах місцевого самоврядування

Поняття публічної служби, служби в органах місцевого самоврядування. Вимоги та характеристика посади публічного службовця.

5.2. Правовий статус публічного службовця та посадової особи органів місцевого самоврядування. Публічна служба

Правовий статус публічних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування: елементи та сутність їх змісту. Порядок та умови виникнення та втрати правового статусу. Посада як базова характеристика правового статусу службовця публічної служби.

5.3. Підстави виникнення та припинення службових відносин

Сутність та учасники службових відносин. Підстави виникнення та припинення службових відносин. Розвиток службових відносин. Підготовка кваліфікованих кадрів для публічної служби.

5.4. Відповідальність службовців державних органів та органів місцевого самоврядування

Види відповідальності службовців: юридична та моральна. Поняття кримінальної, адміністративної, цивільної, дисциплінарної та матеріальної відповідальності. Підстави притягнення службовців до відповідальності.

5.5. Етика поведінки службовців

Сутність моральної відповідальності публічних службовців. Етика поведінки публічних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування. Загальні Правила поведінки державних службовців.

5.6. Актуальні проблеми реформування публічної служби з огляду на міжнародний досвід та політичні реформи в Україні

Суб'єкти управління державною службою. Роль органів державної влади в управлінні державною службою. Кадрові служби органів публічної влади. Актуальні проблеми реформування публічної служби з огляду на міжнародний досвід та політичні реформи в Україні.

Тема 6. Місцеве самоврядування

6.1. Поняття місцевого самоврядування

Місцеве самоврядування як конституційно-правовий інститут: поняття, природа, сутність. Основні теорії місцевого самоврядування. Моделі місцевого самоврядування. Становлення інституту місцевого самоврядування в Україні. Європейська Хартія про місцеве самоврядування.

6.2. Система органів місцевого самоврядування в Україні

Поняття, система та основні принципи місцевого самоврядування України. Правова, організаційна, матеріальна та фінансова основи місцевого самоврядування.

6.3. Зміни в системі органів державної влади на місцевому та регіональному рівнях

Місцевий референдум. Загальні збори (сходи) громадян за місцем проживання. Органи самоорганізації населення та інші форми територіальної самоорганізації громадян. Зміни в системі органів державної влади на місцевому та регіональному рівнях.

6.4. Перерозподіл повноважень між органами місцевого самоврядування та місцевими органами виконавчої влади

Перерозподіл повноважень між органами місцевого самоврядування та місцевими органами виконавчої влади.

4. Порядок оцінювання результатів навчання

Система оцінювання сформованих компетентностей у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, семінарські, практичні заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою. Відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця, контрольні заходи включають:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних, семінарських, лабораторних занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 60 балів; мінімальна сума, що дозволяє студенту скласти іспит, – 35 балів);

модульний контроль, що проводиться у формі колоквиуму як проміжний міні-екзамен з ініціативи викладача з урахуванням поточного контролю за відповідний змістовий модуль і має на меті *інтегровану* оцінку результатів навчання студента після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля;

підсумковий/семестровий контроль, що проводиться у формі семестрового екзамену, відповідно до графіку навчального процесу.

Порядок проведення поточного оцінювання знань студентів. Оцінювання знань студента під час семінарських та практичних завдань проводиться за такими критеріями:

здатність здійснювати порівняльний аналіз нормативно-правових актів України і положень законодавства ЄС та дії норм права, порядку судового захисту прав і свобод людини і громадянина; здатність визначати елементи юридичної норми, здійснювати порівняльний аналіз форм державного устрою та форм державного правління; вміння обґрунтовувати свою позицію, здійснювати узагальнення інформації та робити висновки; здатність проводити критичну та незалежну оцінку певних проблемних питань; здатність проводити аналіз переваг та недоліків форм державного управління; здатність аналізувати підстави обрання та усунення з посади публічних службовців, визначати види прокурорського нагляду та встановлення їх конституційності; вміння проводити порівняльний аналіз повноважень публічних службовців різних рівнів; вміння проводити аналіз запропонованих звернень громадян відповідно до порядку розгляду їх органами виконавчої влади, складання адміністративних актів та надання відповіді на акти реагування прокурора.

Загальними критеріями, за якими здійснюється оцінювання позааудиторної самостійної роботи студентів, є: глибина і міцність знань, рівень мислення, вміння систематизувати знання за окремими темами, вміння робити обґрунтовані висновки, володіння категорійним апаратом, навички і прийоми виконання практичних завдань, вміння знаходити необхідну інформацію, здійснювати її систематизацію та обробку, самореалізація на практичних та семінарських заняттях.

Підсумковий контроль знань та компетентностей студентів з навчальної дисципліни здійснюється на підставі проведення семестрового екзамену, завданням якого є перевірка розуміння студентом програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, вміння формулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо.

Екзаменаційний білет складається з 15 тестових завдань та трьох ситуаційних завдань: стереотипного, діагностичного та евристичного завдання, які перевіряють рівень оволодіння магістрами професійними компетентностями з аналізу правомірності публічного управління, оцінки повноважень публічної адміністрації та

забезпечення законності і дисципліни в публічній службі; застосування знань щодо прав та свобод громадянина та людини, дії принципів демократичного суспільства.

Результат семестрового екзамену оцінюється в балах (максимальна кількість – 40 балів, мінімальна кількість, що зараховується, – 25 балів) і проставляється у відповідній графі екзаменаційної "Відомості обліку успішності".

Студента слід **вважати атестованим**, якщо сума балів, одержаних за результатами підсумкової/семестрової перевірки успішності, дорівнює або перевищує 60. Мінімумально можлива кількість балів за поточний і модульний контроль упродовж семестру – 35 та мінімумально можлива кількість балів, набраних на екзамені, – 25.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни розраховується з урахуванням балів, отриманих під час екзамену, та балів, отриманих під час поточного контролю за накопичувальною системою. Сумарний результат у балах за семестр складає: "60 і більше балів – зараховано", "59 і менше балів – не зараховано" та заноситься у залікову "Відомість обліку успішності" навчальної дисципліни.

Розподіл балів за тижнями

(вказати засоби оцінювання згідно з технологічною картою)

Теми змістового модуля			Лекційні заняття	Практичні заняття	Лабораторні заняття	Семінарські заняття	Перевірка есе	Презентація	Експрес-опитування	Тестування	Письмова контрольна робота	Колоквіум	Усього
Змістовий модуль 1.	Тема 1	1 тиждень	0,5	1	–	1		1		–			3,5
		3 тиждень	0,5	1	–					–	2		3,5
	Тема 2	5 тиждень	0,5	1	–				2	–	2		5,5
	Тема 3	7 тиждень	0,5	1	–			2		–	1,5		5
		8 тиждень	0,5	1	–					–	1	10	12,5
Змістовий модуль 2.	Тема 4	9 тиждень	0,5	0,5	–	0,5				–	2		3,5
		11 тиждень	0,5	2	–				2	–			4,5
	Тема 5	13 тиждень	0,5	1	–			2		–	2		5,5
	Тема 6	15 тиждень	0,5	2	–					–	2		4,5
		17 тиждень	0,5	1,5	–					–		10	12
Іспит				–					–				40
Усього			5	12	–	1,5	4	1	4	–	12,5	20	100

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D		
60 – 63	E	задовільно	не зараховано
35 – 59	FX	незадовільно	
1 – 34	F		

5. Рекомендована література

Основна

1. Адміністративне право: Навч. посіб. – 3-те вид. / З.Р. Кісіль, Р.В. Кісіль. – К. : Алерта: ЦУЛ, 2016. – 696 с.
2. Адміністративне право України: Підручник / За заг. ред. Т.О. Коломієць. – К. : Істина, 2015. – 480 с.
3. Адміністративне право: підручник / Ю.П. Битяк, В.М. Гаращук, В.В. Богущкий та ін.; за заг. ред. Ю.П. Битяка, В.М. Гаращука, В.В. Зуй. – Х. : Право, 2010. – 624 с.
4. Конституційне право України: навч. посібник / М. В. Афанасьєва, Ю.Ю. Бальцій, Ю. Д. Батан та ін.. – Одеса : Юридична література, 2017. – 256 с.
5. Совгіря О. В., Шукліна Н. Г. Конституційне право України: повний курс : навч. посіб. / О. В. Совгіря, Н. Г. Шукліна. – К. : Юрінком Інтер, 2018. – 556 с.

Додаткова

6. Державна виконавча влада в Україні: формування та функціонування: Зб. наук.пр. – К. : УАДУ, 2015. – 224 с.
7. Загальна теорія держави і права: Навч. посіб. / За ред. В.В.Копейчикова. – К.: Юрінком Інтер, 2013. – 680 с.
8. Зайчук О. В., Заєць А. П., Журавський В. С., Копиленко О. Л., Оніщенко Н. М. Теорія держави і права. Академічний курс: Підручник / О.В. Зайчук. – К. : Юрінком Інтер, 2016. – 685с.
9. Лисенков С. Л., Колодій А. М., Тихомиров О. Д., Ковальський В. С. Теорія держави і права: Підручник / С.Л Лисенков. – К. : Юрінком Інтер, 2015. – 448 с.
10. Правознавство: навч. посібн. / [В.П. Марущак, С.О. Козуліна, К.І. Ровинська, Є.О. Львова та ін.]; за заг. ред. В.П. Марущака. – Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2016 – 250 с.
11. Реформа публічного управління в Україні: виклики, стратегії, майбутнє: Монографія / Національна академія державного управління при Президентові України; Відп. редактор І.А.Грицак. – К. : «К.І.С.», 2012. – 240 с.
12. Шаповал В.М. Сучасний конституціоналізм. – К. : Юрінком Інтер, 2015. – 560с.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

13. Офіційний сайт Верховної Ради України. Законодавство України. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws>.
14. Професійна правова система МЕГА НАУ. – Режим доступу: <http://www.nau.kiev.ua/>.
15. Сайт Інформаційного агентства ЛІГАБізнесІнформ. – Режим доступу: <http://http://www.liga.net>.
16. Сайт персональних навчальних систем Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця. – Режим доступу: <https://pns.hneu.edu.ua>.